

A-Kruunun podcast – vieraana Johanna Hätönen

"Tavallaan me ollaan jollain tapaa saavutettu jokin semmoinen taso, et jollain tapaa sit esteettömyyttä ei nyt niin paljoa ehä tarvii perustella, ja et se on jollain tapaa itsestäänkin selvä asia kyllä monelle, mut ehkä jos päästäis siitä vielä pykälä eteenpäin, että se elämä ei olis vain pärjäämistä ja selviytymistä, vaan että se esteettömyys ja semmoinen käyttäjälähtöinen suunnitelu olis sen kaiken suunnittelun lähtökohta. Ja mietittäs keitä ne on ne meidän käyttäjät on, kuinka me voidaan ihmisten moninaisuus ja erilaiset tarpeet huomioimalla niin tehdä parempia ympäristöjä, meille kaikille parempaa asumista meille kaikille.

Asumisen laatu -podcast keskittyy nimensä mukaisesti asumisen laatuun monelta näkökulmalta. Haastateltavina on alan asiantuntijoita laidasta laitaan ja pyrimme kaikkien kanssa löytämään näkökulmia, jotka eivät välttämättä muuten pääse esiin.

Minä olen toimittaja Päivi Ruuskanen ja juonnan tämän podcastin, jonka meille tarjoaa A-Kruunu Oy, valtion erityistehtäväyhtiö, joka rakennuttaa kohtuuhintaisia ARA-vuokra-asuntoja.

Tässä jaksossa vieraanani on Invalidiliiton esteettömyysasiantuntija Johanna Hätönen, joka korostaa, että esteettömät ja toimivat tilat auttavat kaikkien asukkaiden elämää. Eli keskitymme tällä kertaa esteettömyyteen asumisen laatutekijänä.

- Tervetuloa Johanna!

Kiitos

- Tavallinen ihminen mieltää esteettömyyden helposti koskevan vain liikuntarajoitteisia, mutta näinhän asia ei ole. Olet hauskaasti nostanut esiin, että esteettömyys on tärkeää jopa kännykän käytön takia. Itsekin on pakko myöntää, että selailen kännykkää liikkeessäni ja sellaisissakin paikoissa, joissa ei aina oikein pitäisi niin tehdä. Tuon pahaisen tavan mukaan ei tietenkään voi lähteä esteettömyyttä määrittelemään, mutta kerrotko, miten esteettömyys virallisesti määritellään?

Joo, siis esteettömyyhän on laaja käsite, ja jos nyt virallista määritelmää lähetään hakemaan, niin voidaan ajatella että esteettömyys on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön suunnittelua ja toteuttamista siten, että me kaikki voidaan yhdenvertaisesti toimia niissä tiloissa, missä ollaan. Ja ehkä tää fyysinen ympäristö on usein se, missä se esteettömyys parhaiten näyttäytyy, ja voidaan ajatella, että se on fyysisen ympäristön ominaisuus, ja ehkä just tällainen myös laatutekijäkin, joka kuvaa sitä, kuinka hyvin ihmisen tapa liikkua ja toimia menee yksiin sen ympäristön kanssa, nämä käyttöliittymät ovat ikäänkuin yhteensopivia.

- Miten sitten tämä psykologinen esteettömyys?

Joo no psyykkisestä esteettömyydestä puhutaan silloin kun tila on, tai tuntee että on ikäänkuin tervetullut johonkin tilaan. Tokihan siihen vaikuttaa tila itsessään, myös toki ne henkilöt jotka siellä tilassa on, mutta mehän aistitaan tiloista tosi paljon tällaisia tietämättämme, et miten tila meihin vaikuttaa. Tila vaikuttaa meihin, mutta me ei aina ymmärretä miten joku tila voi olla meille vaikka luotaantyöntävä, tai jollain tapaa viestii meille, että okei, mä en oo tänne tervetullut. Ja sitten taas joku toinen ihmisjoukko vaikka kokee olonsa ihan kotoisaksi, mutta just et tällaisiin asioihin voidaan kiinnittää myös huomiota, et millaisia viestejä esim se tila lähettää.

- Konkeretisoitko vähän tuota, niin et miten joku tila voi olla jollekin luotaantyöntävä

No esim usein kun puhutaan pelottavista paikoista, niin se pelko ja pelottavuus on todella subjektiivinen kokemus, mutta vaikka jotkut pimeät puistokadut tai alikulkutunnelit, tai jotkut tällaiset, voidaan ajatella että jotkut tietyt ihmisryhmät, vaikka nyt jos tälleen nyt lähtee yleistämään, niin jotkut naiset kokee tällaiset tilat vaikka pelottavampina kuin vaikka miehet. Et voi olla hankalampi mennä jonkun puiston läpi pimeeseen aikaan, että siellä niinkuin tila itsessään viestii vaarasta. Ja naiset sit vaikka välttää tällaista tilaa. Tää oli nyt karrikoitu esimerkki. Ja sit voi olla ihan kulttuurista tulevia, kulttuurisidonnaisia juttuja, että jotkut tilat voidaan kokea vaikka liian avoimiksi tai liian julkisiksi tai koetaan, ettei oo niinkuin turvallinen olo tilassa, että ei vaik oo paikkaa, mihin mennä vähän niinkuin takkailemaan. Tai sit voi olla ihmisiä, joilla on tällaisia autismin kirjon piirteitä, heille voi olla hankala olla tilassa, joka vaik on kans liian avoin ja ei oo semmoisia turvapaikkoja, et vois mennä sinne tilan sivulle, vähän niinkuin takkailemaan tilannetta. Niitä on hirveen paljon erilaisia, me kaikki kannetaan oman henkilöhistoriamme mukana tällaisia muistoja ja niinku ajatuksia siitä, miten me ollaan koettu eri tiloissa, ja niitä voi olla tosi vaikea määrittelläkin, miksi meidän on hyvä olla jossain tilassa ja jossain ei. Mut kuitenkin on tällaisia yleisiä juttuja, mitä voidaan myös kyllä näitten tilojen suunnittelussa huomioida.

- Mielenkiintoinen näkökulma kyllä, tuolta näkökulmalta esteettömyyttä ei oo tullut ajatelleksikaan. Miten sun mielestä tänä päivänä Suomessa toteutuu esteettömyys, myös niinkuin tämääntyyppisten tekijöiden osalta huomioiden?

No, varmaan pikkuhiljaa enemmän ja enemmän pikkuhiljaa niinkuin osataan ymmärtää tilan vaikuttavuutta ja miten tilat vaikuttaa meihin, ja ohjaa meidän käyttäytymistä, ja meidän tekemiä valintoja ja kaikkea tätä. Toki tällainen fyysinen ympäristöesteettömyys, pääseekö vaikka konkreettisesti johonkin tilaan tai paikkaan, tiedetään nää porras, hissi, luiska esimerkit. Toki niinkuin niiden kautta on helpompi hahmottaa, mutta kyllä mä uskon et ylipäättään käyttäjälähtöinen suunnittelu ja semmoinen tilan laajempikin ymmärtäminen ja sen vaikuttaminen meihin, kokoajan lisäänty.

- Joo tosiaankin tutumpi asia on miettiä esteettömyyttä juuri näiden liuskojen ym. tällaisten kautta, onko sun mielestä tämä puoli esteettömyydestä riittävästi huomioitu rakentamisen määräyksissä?

No rakentamisen määräyksissä on huomioitu tavallaan se juuri minimitaso, että se millä henkilöt pärjää ja tulee toimeen, ja jollain tavalla lähtee, sen pitäisi olla sen kaiken suunnittelun lähtötaso, josta lähetään miettii niitä hyviä ratkaisuja. Ja et se varmistaa sen, että kaikki kaikki pärjää ja tulee toimeen ympäristössään. Sit toki toinen juttu on sit se, että riittääkö se, että me vaan pärjätään ja selviydytään arjessamme ja meidän ympäristöissä, vai pitäisikö meidän vaatia myös sitä ja ajatella myös sitä, että viihtyminen ja nauttiminen ja kaikki tää, niin se olis yhtä lailla, niinkuin kokemukset olis yhdenvertaisia. Määräyksillä luodaan hyvä pohja, mutta jää tosi paljon vielä sinne suunnittelijan pöydälle, ja tilaajan ammattitaidon varaan, et miten se esteettömyys sosiaalisesti toteutuu. Ja esteettömyysasetus huomioi tällä hetkellä rakennuksia ja sitten ulkoalueita, vähän niinkuin rajallisesti liittyen siihen miten rakennukseen, että sen rakennuksen piha-alueen osalta. Aina puhutaan rakennuspaikasta ja rakennusalueen rajasta ja siitä tontista, missä toimitaan. Et se on linkitettyneenä siihen rakennukseen, mutta niiltä osin meillä on ehkä vähän täydennettävääkin meidän lainsäädännössä, niin on just nää ulkoalueet ja niiden esteettömyyden määrittely ehkä vähän tarkemminkin. Et kun meillä on asetus rakennuksen esteettömyydestä, niin siihen rinnalle tarvittais myös asetus rakennetun ympäristön esteettömyydestä, just kattaen kaikki jalankulkualueet, ulkoilualueet, puistot, kaikki nää rakennetut, tehdyt ulkotilat.

- Osaatko sanoa, tuoko tekeillä oleva rakennuslain uudistus jotain lisämääräyksiä esteettömyyteen, joka parantaisi just tuota näkökulmaa?

Joo no tää just syyskuussa valtioneuvoston hyväksymä esitys tästä uudesta, uudeksi rakentamislaki, se on itse asiassa vähän niinkuin ylätason laki, vaikka nyt tähän esteettömyysasetukseen nähden. Esteettömyysasetus on tullut vuonna 2018 voimaan, ja on ihan hyvä ja pätevä sellaisenaan. Siihen ei oo tulossa muutoksia. Mutta toki tällaiset ylempien tason laista mitkä nousee keskeisesti esiin, on vaikka tällaiset esim. ilmastotavoitteet. Voidaan nähdä että nekin kyllä tukevat näitä esteettömyyspyrkimyksiä, esteettömyystavoitteita. Että kun puhutaan vaikka rakennuksen pidemmästä käyttöiästä, sehän on hyvä esteettömyydenkin kannalta, että alusta asti tehdään ja suunnitellaan hyvin, ettei sitten tartte jälkikäteen korjailla, ja että se rakennus voi koko käyttöikänsä aikana palvella erinäköisiä käyttötarkoituksia ja muuta, niin se on esteettömyydenkin kannalta ehdottomasti kannatettavaa. Toinen just tää rakennuksen muunneltavuus, asuinrakennusten muunneltavuus, et sitä rakennuksen käyttötarkoitusta voidaan vaikka vaihtaa siinä rakennuksen elinkaaren aikana. Tai sitten asuntojen kohdalla vaikka että asuntoa pystyy muuntelemaan sitten muuttuvien elämäntilanteiden aikana, ettei välttämättä pakota muuttaamaan sieltä asunnosta pois, vaikka oma elämäntilanne jollain tapaa muuttuisikin. Ja sitten toki uudessa laissa on myös kiinnitetty paljon huomiota rakentamisen tietojärjestelmiin, tietojen digitalisoimiseen, se toki lisää tällaista tiedon yleistä avoimuutta, ja voidaan ajatella että se kehittää tätä saavutettavuutta, eli sit se tieto on helpommin kaikkien saatavilla, ja avoimemmin saatavilla. Et se on niinkuin esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta ehdottomasti myös hyvä asia. Myös näitten tietomallien ja erilaisten digitaalisten avulla tätä esteettömyyttä voidaan siis suunnitelluvaiheessa mahdollisesti paremmin myös mallintaa, ja voidaan testata että miten se esteettömyys sitten tosiasiallisesti tulee toteutumaan siinä toteutuvassa lopputuoksessa. Ja sitten näitä digimalleja ja muita voidaan käyttää myös esteettömyystiedon keräämiseen. Jos miettii vanhaa rakennuskantaa, niin olis hienoo jos nää rakennusten esteettömyystiedot olis jollain tapaa vaan niinkuin digitaalisti tallioitu, ja sitten niitä voisi käyttää erilaisissa yhteyksissä.

- Paljon hyviä mahdollisuuksia. Löytyykö sulta esimerkkitapauksia, hyvästä suunnittelusta, esimerkiksi jos otetaan nyt Helsingistä joku rakennus ja miljöö, niin oisko sulla hyvää esimerkkiä antaa?

No se on aina mitä tavallaan laadullisesti arvostetaan ympäristössä. Toki että siellä on jonkinlainen kokonaisuunnitelma siellä pohjalla, jotain isompaakin aluetta on mietitty, jos kaavatasolta miettii, niin eri toimintoja, sijoittelut ja muut, että en on mietitty jo fiksusti suhteessa toisiinsa, että on helppo liikkua asumisen ja palveluiden ja työpaikkojen ja näin välillä..mietin onko jotain yksittäistä aluetta, jonka nyt osais heittää esimerkiksi, mutta kuitenkin tällaisia kerralla rakennettuja alueitahan on tosi paljon. On syntynyt Kalasatamaa, ja Jätkäsaarta ja muita, jotka on aika nopeassa ajassa rakentunut. Siinä on ehkä voitu hallita sitä alueen kokonaisrakentumista, ja sitä kokonaisuunnitelmaa. Sit jos vanhemmat alueet, niin niissä on toki ajalliset kerrostumat ja siellä on ehkä ideologiat ja muut ehtineet muuttua siinä matkan varrella, niin ei oo sikäli varmaan kokonaisuuksia, mutta tavallaan se just ajallinen kerrostuminenkin on semmoinen rikkaus, mikä sit tuo sitä luonnetta ja erityyppistä asumista ja erityyppisiä toimintoja varmaan sit sille alueelle. Mut siinä on ehkä puolensa ja puolensa, mut sellainen niinkuin kokonaisuuden hallinta ja sitten että ne toiminnot ja palveluasuminen ja tällainen on mukavasti ripoteltu sinne alueelle.

- On tietysti helppoa uudella asuinalueella, mutta miten vanhalla asuinalueella, jos on kerroksellisuutta, niinkuin sanoit, niin miten siellä pystytään nykyaikaistamaan nää esteettömyyden vaatimukset?

No korjausrakentamisellahan on toki merkittävä rooli. Ja aina kun korjataan, niin lähtökohtahan tulisi olla että esteettömyyttä kehitettäisiin siinä samalla. Tuossa tulikin ARA-kohteet mainittua, niin ARAhan myöntää esim. näitä avustuksia näihin estettömyyskorjauksiin ja esteiden poistoon, hissiavustuksia ja muita, et korjausrakentaminenhan on tosiaan merkittävässä roolissa että meidän rakennuskanta kaikenkaikkiaan muuttuisi esteettömämmäksi.

- Joo, todellakin ARAssahan on merkittäviä, ARAn myöntämiä korjausavustuksia on merkittävästi lisätty muuhunkin kuin energiatehokkuuteen, just näihin korjaustoimiin, joka on todellakin tärkeä asia, kun meillä on hirvittävästi vanhaa asuntokantaa, verrattuna siihen, että uutta syntyy.
- No rakennusalalla esteettömyys koetaan helposti rasitteena. Varsinkin näin kalliin rakentamisen aikana esteettömyysvaatimukset nostetaan helposti esiin vain lisäkustannuksia tuovana tekijänä.
- Mitkä näkökulmat jää sun mielestä huomiotta tuossa esteettömyyden kritiikissä, unohdetaanko kokonaan esimerkiksi asukasnäkökulma?

Joo no sen lähtökohtana on varmaan just se kysymys et keitä varten meidän asuntoja tai meidän yhteisiä alueita ylipäättään niinkuin suunnitellaan, että keitä ne on ne asukkaat, keitä ne on ne käyttäjät. Ja just se että onko se esteettömyys – toki aina rakentaminen maksaa, sitä ei toki voi kiistää, eikä esteettömyys siinä tee poikkeusta - mutta tavallaan se saatu hyöty sitten, että voidaan ajatella hyvin vahvasti että se on investointi tulevaan. Ja sit että kun panostetaan suunnitteluvaiheessa, rakentamisvaiheessa siihen esteettömyyteen, se maksaa kyllä ittersä takaisin, ja siitä saadut hyödyt on moninkertaiset verrattuna niihin kustannuksiin. Esteettömyyden hintaa on toki arvioitu, tai siitä on niinkuin ollut erilaisia tutkimuksia jo kymmenen vuoden takaa, valmistui yksi tutkimus 2014, missä laskettiin näitä estettömyyden kustannuksia, niin siinä saatiin tällainen tulos, että 1-2% neliön rakentamiskustannuksista – jos asuinrakennuksista puhutaan – niin on näitä rakentamismääräysten, esteettömyysmääräysten aiheuttamia kustannuksia per neliö. Jos sen suhteuttaa kymmenen vuoden takaisiin markkinahintoihin, niin siinä oli esimerkkinä tällainen 6-kerroksinen kerrostalo Helsingistä, ja sieltä 3 huonetta ja keittiö -huoneisto. Siinä se oli 31 euroa per neliö, oli tavallaan tää esteettömyysmääräysten tuoma lisä. Mut sitten on just se miten se esteettömyyden tarvitsema tila määritellään, vaikka että WC ja kylpyhuone on usein just ne joissa tää esteettömyys pomppaa ylös, niin aika napakastikin pysytään kyllä suunnittelemaan WC- ja pesutilat. Usein se on sit ehkä osaamatonta suunnitteluakin, tai ne rakennuspohjat ei oo parhaita mahdollisia, et sit niistä wc-tiloista tulee todella kummallisen muotoisia, ja sit ne laitetaan ne huonosti suunnitellut neliöt vähän niinkuin sen esteettömyyden piikkiin, että ei se esteettömyys itsessään maksa, mutta toki huono suunnittelu tai epätoimivat pohjat, ne toki maksaa.

- Ne maksaa hyvinkin paljon. No miten esteettömyys sun mielestä vaikuttaa asumisen laatuun?

No se on just sitä että voidaan valita helpommin, tai eläminen on tietyllä tavalla helppoa sit meille kaikille, et meidän ei tarte nähdä ylimääräistä vaivaa siihen että me vaikka päästään sisään, kuinka me saadaan joku ovi auki, asunnot on helposti kalustettavia, ne on muunneltavia, se on kenelle hyvänsä helppo, voi kalustaa ja sisustaa eri tavoin. Tilojen käyttötarkoituksiin voi ehkä vähän niinkuin vaihdella, ei oo ehkä sanottu että tässä on olohuone, ja tässä on tämä huone, vaan voi tarpeen mukaan sitten kalusteita siirtelemällä sitten vaihtaa niitä pohjaratkaisuja siinä. Sit toki sellaista yleistä turvallisuutta, just porrashuoneet kerrostaloissa on hyvin valaistu, on helppo

hahmottaa, löytää helposti omalle kotiovelle. Se on sellaista yleistä arjen helppoutta, että vaikee sitä on ehkä siinä tilanteessa huomata ikäänkuin sitä esteettömyyttä, aatella, että onpas täällä nyt esteetöntä, vaan että kaikki sujuu ja on helppoa. Sit taas päivästäin et kun on niitä esteitä, niin ne kyllä sieltä bongaa.

- Niin ja se esteettömyys voi tulla kenelle tahansa eteen, väliaikainen liikuntarajoitteisuus, tai toisaalta niinkuin lastenrattaiden käyttö, taikka painavat kauppakassit, joita raahaa, niin kyllä se todellakin saattaa olla arvo sinällensä, että vaikka hissien ovi aukeaa, kun ulko-ovi aukeaa.. Pieniä tekijöitä, mutta tärkeitä laatuun vaikuttavia tekijöitä. Myös asuntojen koko vaikuttaa esteettömyyteen, viimeisen kymmenen vuoden aikana vapaarahoitteisessa asuntokannassa asuntojen keskikoko on pienentynyt jopa 9 neliötä. Sen sijaan ARA-asunnoissa keskikoko on pysynyt lähes samana tuona aikana.

- Millä tavalla asuntojen koko vaikuttaa esteettömyyteen?

Joo no toki se ensisijaisesti vaikuttaa liikkumisen tilantarpeeseen, miten usein esteettömyys mielletäänkin, että se on sitä liikkumista sen apuvälineen kanssa, esim. pyörätuolilla. On toki totta, että joskus onkin jotain koomisia tilanteita, että kun katsoo asuntopohjia, niin melkein se ainoa tila, missä vaikka sillä apuvälineellä mahtuu liikkumaan siinä asunnossa, on vaikka se WC- ja pesutila, joka on suunniteltu niinkuin määräysten mukaan, mutta asuinhuoneet on hyvin pieniä, että jos niihin mitään kalusteita laittaa, niin eipä niissä sen apuvälineen kanssa mahdu toimimaan, että pitää aina käydä kääntymässä siinä peseytymistilan puolella. Se on niinkuin harmillinen kehityssuunta, ja menty siihen että asuntojen pinta-alat pienenee.

- Sit toisaalta jos aattelee ihan, pieni asunto, jossa on vaikka 4-henkinen perhe, jossa lapset on jo isoja, niin isokokoisia ihmisiä pienessä tilassa, niin kyllä sen jokainen tietää, että siinä tulee törmäyksiä.

Kyllä

- Fyysisiä ja henkisiä

Kyllä

- Huomioidaanko sun mielestä ARA-asunnoissa esteettömyys jollain lailla paremmin muilta osin kuin asuntojen koon puolesta?

No joo, ARAlla on ihan hyvät tällaiset omat esteettömyysstandardit, näitten rakentamismääräysten rinnalla, joita he sitten noudattaa, kun he näitä omia kohteitaan suunnittelee ja toteuttaa, ja valvovat sitten näiden kriteereiden toteutumista. Ja toki ARAn hyvän esimerkin voimasta niin on monia muitakin sellaisia valistuneita rakennuttajia, jotka on kanssa lähtenyt kehittämään tällaisia omia kriteereitä tai omia esteettömyysasetusten rinnalle. Vähän niinkuin omaa laatumittaristoa, omaa laatutasoa, mitä haluaa näiltä asunnoilta. ARA on näyttänyt ehdottomasti hyvää esimerkkiä, miten voidaan tehdä parempaa kuin se minimi.

- Tuleeko sulle mieleen jotain viime ajoilta esimerkkiä, hyvää keksintöä tavallaan esteettömyyden edistämiseen asumisessa.

Keksintöä, no kaikennäköisiä keksintöjä on tosiaan tässä ihan viime vuodenkin aikana ollut medioissa, mutta en tiedä kuinka hyviä ne on sitten ollut. No ihan tällaisia – no se ei oo mikään uusi keksintö, mutta esimerkiksi sähköinen oven avausjärjestelmä on ehdoton sellainen juttu, mikä helpottaa meidän kaikkien kulkemista. Usein ulko-ovet on todella raskaita. Ne on lapsille hankalia,

ne on iäkkäämmille ihmisille hankalia. Ne on useimmille meille just tosiaan niiden kauppakassien kanssa tullessa. Ulko-ovi on sit semmoinen, et niissä on ne oven sulkimet ja muut, mitkä on tosi tiukkoja vaikka, niin semmoinen vaikka sähköavusteinen ovi, että siitä kun nappaa ovenkahvasta kiinni ja vetää, niin se lähtee avautumaan se ovi. Tai sitten ihan painikkeella aukee se ovi, niitä on kyllä ilahduttavasti uusissa kohteissa varsinkin lisääntynyt. Ja sit toki niitä voidaan toteuttaa, jos vaikka tehdään julkisivuremppea, uusitaan ovia taloyhtiöissä niin semmoisenkin yhteydessä toki voidaan toteuttaa näitä.

- Se on jännä asia miten vanhemmiten tuo oven automatiikka on tullut huomattavan tärkeäksi, mitä se oli vielä nuorena ihmisenä. Sitä ei välttämättä nuorena ajattele kaikkea, mitä tämä esteettömyys ikääntyneelle merkitsee. Hyvä että tulee tällaisia esimerkkejä.
- Pohdimme tässä Asumisen laatu -podcastin jaksossa Invalidiliiton esteettömyysasiantuntija Johanna Hätösen kanssa laadukkaan asumisen elementtejä erityisesti esteettömyyden näkökulmasta.
- Olet Johanna korostanut, että erilaisten tilojen esteellisyys rajaa ihmisten yhdenvertaisia valinnanmahdollisuuksia, ja siten heikentää myös ihmisoikeuksien toteutumista.
- Millä tavalla esteettömyys on ihmisoikeuskysymys?

Joo voidaan ajatella, että esteettömyys mahdollistaa monien ihmisoikeuksien toteutumisen, esim jos ajatellaan yhdenvertaisuutta, joka on yksi tärkeistä ihmisoikeuksista, niin ei voida nähdä, et jos ympäristöt eivät ole esteettömiä, tai palvelut saavutettavia, teito saavutettavaa, niin yhdenvertaisuus vois toteutua. Ja toki jos vaikka asumisen kannalta mieltii, niin tärkeä ihmisoikeuskysymys on myös se, että on vapaa valitsemaan vaikka oman asuinpaikkansa, riippumatta siitä, miten itse sattuu liikkumaan tai toimimaan. Et toki meillä kaikilla on monia tekijöitä, jotka ohjaa sitä asuinpaikan valintaa, ja kaikilla on ne omat rajoitukset varmasti, ja taloudelliset asiat ja muut, mitkä sit ohjaa joka tapauksessa asuinpaikan valintaa, mutta se oma tapa vaikka liikkua ja toimia, ei sais olla se peruste, millä sen asuinpaikkansa joutuis valitsemaan. Ja jos aatellaan esteettömiä asuntoja, lähinnä valmistuu uusiin kohteisiin, niin voidaan aatella että vanhempi rakennuskanta on esteellisempää. Niin toki jos tiedetään että uudet asunnot on neliöhinnaltaan kalliimpia, niin sit se voi aika paljonkin vaikuttaa taas siihen mille alueille, mihin voidaan niinkuin hakeutua, jos tarvii tämmöisen esteettömän asunnon. Se on yksi iso ihmisoikeuskysymysesimerkki, mihin esteettömyyden avulla voidaan vaikuttaa.

- Aika mielenkiintoinen ajatus että esteettömyys vaikuttaa myös tietyllä tavalla segregatioon.

Kyllä, joo.

- Millaisia toimia, muitakin kuin rakennuslakiin kirjattuja määräyksiä, toivoisit yhteiskunnassamme tehtävän, että tulevaisuudessa meillä olisi yhä enemmän esteettömiä asuntoja?

Joo no ehkä sellainen yleinen asenneilmapiirin muuttuminen ja semmoinen ett ymmärretään laajasti nää meidän moninaiset tavat liikkua ja toimia, ja ihmisten moninaisuus. Just se ajatus siitä, että kenelle meillä näitä yhteisiä rakennettuja ympäristöjä suunnitellaan, kenen tarpeita huomioidaan, kun mietitään just vaikka meidän asumista, voidaan keksiä innovaatioita, tehdä parempia asuntoja meille kaikille. Et ehkä sellaista yleistä valistuneisuuden lisääntymistä, ja ihan tiedon lisäämistä sinne suunnittelijoille, tilaajille ja rakennuttajille. Ja ehkä sinne lisää resurssointia myös, et on aikaa miettiä niitä ratkaisuja, aikaa tehdä niitä innovaatioita ja kehittää parempia

ratkaisuja, kehittää uusia tuotteita, et millä tavalla saataisiin arkipäiväisemmäksi sitä, ratkaisuja tehtyä arkipäiväisemmiksi.

- Tarvittaisko lisää ihmisten osallistamista, että saataisiin sitä tietoa, et mitä ihmiset kaippaa? Varmasti joo, ja osallistaminenkin pitää tehdä jotenkin niin hyvin, et iseassa hankkeessa pitääkin jo kysyä ja kysytäänkin ihmisten mielipiteitä, on kaikennäköistä työpajaa ja muuta. Miten saatais se kaikki tieto ihan sinne suunnitelupöydälle asti, ettei sitä osallistamista tehtäisi ihan vaan sen osallistamisen vuoksi, vähän niinkuin näennäistä vaikuttamista, ja annetaan sellainen kuva, et nyt on kuultu, mutta siitä miten se välittyy ihan sinne suunnitelupöydälle asti, mutta ehdottomasti, varmasti käyttää kaikkea sitä tietoa mitä tarvitaan lisää myös jatkossa.

- Todella hyvä pointti. Ei pelkästään osallistamisen vuoksi, vaan siinä pitää olla vaikuttavuutta. Suomi ikääntyy ja esteettömyyden tarve lisääntyy sitäkin kautta merkittävästi. Valtion tavoitteena on, että Suomessa olisi lähivuosina miljoona esteetöntä asuntoa.

- Onnistutaanko valtion asettamassa tavoitteessa ja mitkä asiat haastavat tuon tavoitteen? Joo en oo itseasiassa nähnyt nyttten mitään ajankohtaisia käppyröitä, missä tässä mennään, etta tosiaan 2030 vuonna, tää oli silloin kun tää asetettiin oli tää ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma, ja siinä sit toimenpanoohjelmat siihen perään, missä sanottiin, et en tiedä kuinka hyvin, missä mennään tällä hetkellä esteettömien asuntojen osalta, mutta uskoisin, että uudisrakentaminen varman myllää sitä tahtia, mikä silloin on ennustettukin. Mut varmaan tää uusien asuntojen osalta tää tahti on varmaan ihan hyvä, et toki paljon jää sitten mitetintään korjausrakentamisen varaan, et kuinka paljon näitä erilaisia estettämyyskorvauksia esim taloyhtiöt, tai isot vuokratyhtiöt ja muut sitten on innokkaita ja valmiita tekemään. Nyt seuraavassa talousesityksessähän niin esitetään aika merkittäviä leikkauksia tuonne esteettömyysavustusten suuntaan. Siellä nää ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma nyt päättyy ja sitä kautta myös tämmöinen avustusten tuki siltä osin, mutta saa nähdä, vaikuttaako se sit miten näihin tehtävien esteettömyyskorjausten määrään, kun tuo tukien määrä vähenee. Tosiasia on, että niitä tukia haettiin tälläkin hetkellä tosi, tosi vähän. Olis ehkä tarvittu vähän voimallisempaa lobbaamista ja mainostamista sitten ite taloyhtiöiden ja isännöitsijöiden ja muiden tahojen suuntaan, jotta näitä tukia olisi osattu hakea. Ja toki yksi semmoinen, ehkä näitä tavoitteita haastava juttu voi olla myös nää erilaiset muut tavoitteet, joita vaikka taloyhtiötkin kohtaa. On nää energiatarvotteet, ympäristökysymykset, kaikki tämmöiset. Jos ne nähdään olevan niinkuin vastakkain, tai kilpailevan samoista korjausrahoista, voi olla että jos näitä esteettömyystavoitteita ei nähdä yhtä tärkeinä, niin ne jää sinne paitsioon. Tavallaan pitäisi ajatella että aina kun korjataan, aina voidaan tehdä asioita myös estettämyyden hyväksi. Nää energiakorjaukset, ympäristö- ja ilmastosyiden vuoksi tehtävät korjaukset menee ihan käsi kädessä näiden estettämyyskorjausten kanssa, niitten ei tarte olla mitenkään vastakkaiset. Mut ne on tällaisia, haasteita voi olla, mitkä sitten..

- Mikä olis sun viesti päättäjille tästä asiasta?

No varmaan just, tuen määrähän on ollut varsin hyvä tähän mennessä, mutta se on sääli, että vaikka niitä avustuksia ei oo tämän enempää haettu, ja taloyhtiöt vaikka taloyhtiöt tarttuneet näihin kädenojennuksiin. Ehkä sellaista lobbaamistyötä tarttis, tiedon lisäämistä sinne niinkuin ruohonjuuritasolle. Et mikä sitten päättäjien rooli siinä sitten on, ja nähä tavallaan se arvo ja merkitys siihen olemassa olevalla rakennuskannalla ja sen ylläpidolla on. Se on iso osa meidän

kansallisvarallisuutta. Ja toisaalta osa meidän rakennuskannasta on peruskorjauksessa, että toki niitä panostuksia ja investointeja sinne suuntaan tarvitaan.

- Juuri näin. Miltä sinusta omasta mielestäsi näyttää asumisen tulevaisuus esteettömyyden näkökulmasta?

Haluaisin sanoa että positiiviselta, tavallaan me ollaan nyt ehkä jollain tapaa saavutettu semmoinen taso, et jollain tapaa sitä esteettömyyttä ei niin paljoa tarvii ehkä niin perustella ja et se on jotenkin itsestäänkin selvä asia monelle, mut ehkä jos päästäis sitä sitten pykälä eteenpäin, että se elämä ei olis vain pärjäämistä ja selviytymistä, vaan että se esteettömyys ja käyttäjälähtöinen suunnitelu olis kaiken suunnitelun lähtökohta, ja mietittäis keitä ne meidän käyttäjät on, kuinka me voidaan ihmisten moninaisuus ja erilaiset tarpeet huomioimalla tehdä parempia ympäristöjä meille kaikille, parempaa asumista meille kaikille. Et semmoisen toivoisin että tällainenkin ajattelutapa olisi lisääntymässä. Ja ehkä nään että sieltä se pikkuhiljaa tulee, on paljon jo tosi hyviä toimijoita, jotka edistää tätä esteettömyyden ilosanomaa.

-Hyvä niin

- Tällä kertaa tässä A-Kruunun tarjoamassa Asumisen laatu -podcastissa katsottiin asiaa alueellisen eriarvoistumisen näkökulmasta. Vieraanani oli Invalidiliiton esteettömyysasiantuntija Johanna Hätönen. Kiitos Johanna, että tulit mukaan keskustelemaan kanssani.

Kiitos

Ja kiitos sinulle hyvä kuulija, että kuuntelit tärkeää asiaa asumisesta.